

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-30-208-217>
УДК 378.016:811.111'342.3

Зубенко Тетяна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської філології

Чорноморський національний університет

імені Петра Могили

Миколаїв, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4524-8563>

zubenko47@gmail.com

Панкратов Юрій Андрійович,

магістр філології,

викладач англійської мови онлайн, копірайтер

Миколаїв, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5064-6243>

yurwtradio@gmail.com

Лебідь Дмитро Сергійович,

бакалавр, програміст, NET

Миколаїв, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8121-6687>

casteful@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ АВТОРСЬКОГО МОБІЛЬНОГО ЗАСТОСУНКУ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНИХ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті розглядаються питання створення і використання авторського мобільного застосунку «Word Memorizer» за вимогами Програми з англійської мови для інститутів/факультетів іноземної філології для студентів другого курсу філологічного спрямування з таких тем, як «Theatre», «Sport», «Choosing a Career», «Health». Було проаналізовано етапи і способи засвоєння англомовного лексичного матеріалу студентами закладів вищої освіти філологічних спеціальностей, розглянуто особливості мобільних застосунків, що допомагають вивчати нову лексику та види вправ і завдань, які вони містять. Автори обґрунтували свій вибір вправ для авторського мобільного застосунку «Word Memorizer». У застосунок введено близько 500 лексичних одиниць (понад 100 лексем до кожної з тем). Для формування лексичної компетенції студентів-філологів були впроваджені наступні етапи роботи з лексикою: семантизація (ознайомлення з новим лексичним матеріалом); автоматизація (формування і первинне закріплення навичок використання лексичних одиниць); репродукція (удосконалення навичок та розвиток умінь використання засвоєних лексичних одиниць у різних видах мовленнєвої діяльності). Для перевірки ефективності використання застосунку

була проведена його апробація з метою формування лексичних навичок студентів з вказаних вище тем. Апробація проводилась в три етапи: 1) підготовчий, 2) виконавчий, 3) підсумковий. На першому етапі був зроблений розподіл слів за рівнем складності відповідно до шкали Загальноєвропейських рекомендацій, визначені цілі й завдання вправ, критерії оцінювання, та проведено діагностичний диктант. На другому етапі відбувалося власне користування застосунком і консультування студентів. На третьому етапі був проведений контрольний тест та підведені підсумки дослідження. У статті наводяться також результати апробації використання студентами другого курсу спеціальності «англійська мова і література» зазначеного вище застосунку.

Ключові слова: мобільний застосунок; англомовні лексичні навички; мобільне навчання; словниковий склад англійської мови; лексична одиниця.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. В останні роки велика увага приділяється навчанню англійської мови завдяки новітнім технологіям та мобільним застосункам. Особливе місце у цьому процесі займає вивчення нової лексики, оскільки опанування англійської мови не в англомовному середовищі викликає певні труднощі. Наявність сучасного мобільного помічника до підручника з англійської мови, що відповідає Програмі вищої школи, дає студентам можливість з більшою користю використовувати час та ефективніше опанувати необхідний лексичний матеріал будь-де, вдома, на заняттях, на перерві та всюди, де є можливість користуватися сучасними технічними пристроями. Проте, існуючі в загальному доступі мобільні застосунки недостатньо допомагають опанувати ту кількість лексичних одиниць, яка вимагається Програмою з англійської мови для закладів вищої освіти та Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти, оскільки вони охоплюють обмежену кількість лексики, розроблені для широкого загалу користувачів і на просунутому етапі їх використання є небезкоштовним, що також ускладнює користування студентами з метою опанування лексики. Тож, на нашу думку, потрібно створити такий застосунок, який задовольнить навчальні потреби студентів філологічного спрямування на всіх етапах вивчення тематичної лексики [7]. В умовах пандемії та дистанційного навчання використання застосунку стає важливим засобом у навчанні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вища освіта в Україні розвивається разом з усім сучасним світом, а розвиток сучасної вищої освіти це впровадження новітніх технологій у навчальний процес. Мобільне навчання привернуло нашу увагу, тому що воно має на меті покращити якість сучасної освіти завдяки використанню мобільних пристроїв для навчання та розвитку студентів. Мобільні пристрої усюдишні, оскільки вони завжди знаходяться на зв'язку, тому вони ідеально підходять для навчання різноманітними способами і можуть застосовуватися у різний час і в різному місці. Використання мобільних пристроїв у навчанні постійно розглядаються науковцями – як

вітчизняними (С. Семеріков, Ю. Триус, Н. Рашевська, В. Ткачук, І. Золотарьова, А. Труш та ін.), так і зарубіжними (Дж. Тракслер, Г. Дадні, В. Куклев, Х. Мічіан та ін.). Науковець Бондаренко В. зазначає, що на сьогодні закладами вищої освіти вже активно використовуються можливості мобільних застосунків в освітніх цілях [2, с. 578].

Аналіз наукової літератури свідчить про існування різних підходів до вивчення проблеми навчання лексики англійської мови як іноземної. Такі науковці, як В. Борщовецька, Г. Гринюк, Л. Петровська, Ю. Семенчук, В. Шмідт розглядають питання формування професійно орієнтованої лексичної компетенції. Праці О. Баглай, Н. Бондар, Г. Гритчук, М. Денисенко, І. Потюк присвячені формуванню лексичної компетенції майбутніх фахівців у сфері туризму. Навчальні стратегії вивчення лексичного складу англійської мови розглядаються у працях Ф. Бацевич, Б. Лауфер, Л. Морської, С. Николаєвої, С. Уебб.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування використання й створення лексичних вправ до розробленого фахівцем з програмування нового мобільного застосунку «Word Memorizer» (WM), що забезпечує ефективне формування англомовних лексичних навичок студентів другого курсу філологічних спеціальностей з таких тем, як «Theatre», «Sport», «Choosing a Career», «Health» за Програмою вищої школи.

Відповідно до мети визначено основні **завдання дослідження**: проаналізувати етапи і способи засвоєння лексичного матеріалу студентами закладів вищої освіти філологічних спеціальностей; розглянути особливості мобільних застосунків, що допомагають вивчати нову лексику та види вправ і завдань, які вони містять; створити застосунок з вправами та завданнями з теми «Theatre», «Sport», «Choosing a Career», «Health» за вимогами Програми з англійської мови для інститутів/факультетів іноземної філології для студентів другого курсу філологічного спрямування [8].

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

За Програмою з англійської мови для інститутів/факультетів іноземної філології на кінець першого року навчання студенти повинні використовувати близько 1500 лексичних одиниць в усному і писемному спілкуванні [8]. Кожного наступного року кількість засвоєних лексичних одиниць повинна збільшуватися на 1000 слів. А це означає, що студенти мають вивчати не менше 100 слів на місяць. Логічним постає завдання удосконалення стратегій і технологій ефективного навчання лексики англійської мови [6]. Перш ніж перейти до обґрунтування створення авторської моделі мобільного застосунку «Word Memorizer», необхідно переглянути основи навчання словникового складу англійської мови, створення лексичних вправ, використання принципів навчання лексики, тощо.

Запровадження мобільного навчання є необхідним для студентів-філологів бо воно надає низку можливостей та має певні унікальні властивості, серед яких Семеріков С.О. виділяє наступні:

- придатність до одночасної взаємодії як з одним студентом, так і з групою (за відповідного покриття взаємодія є швидкою та надійною);

- можливість динамічного генерування освітнього контенту в залежності від місцезнаходження студентів, контексту та використовуваних мобільних пристроїв;
- можливість запису та зберігання окремих дискретних у часі дій студентів у будь-який час і в будь-якому місці;
- розмиття границь між соціумом та навчальним закладом завдяки можливості застосування мобільних пристроїв у навчанні, коли викладач ставиться в умови, за яких матеріалу, що раніше циркулював у межах аудиторії, може бути протиставлений матеріал ззовні, що функціонує без контролю з його боку [8].

Ну думку Борщовецької В. Д. когнітивний підхід до навчання студентів англійської лексики є надзвичайно важливим при створенні вправ та завдань. Він полягає в «організації активної мовленнєво-мисленнєвої діяльності студентів у процесі навчання англійської лексики. З позицій такого підходу навчання іншомовної лексики повинно здійснюватися на основі активного і цілеспрямованого залучення когнітивних стратегій переробки, збереження та відтворення лексичної інформації. Під когнітивними стратегіями разом з вченою ми розуміємо урахування процесу повторення лексичних одиниць, застосування мнемонічних прийомів запам'ятовування англійської спеціалізованої лексики з урахуванням виділених нами її типологічних груп та у використанні розробленого нами комплексу вправ, в основу якого закладено мнемонічні прийоми запам'ятовування іншомовної фахової лексики» [3, с. 2].

Отже, під час нашого дослідження ми теж спирались на деякі з цих принципів. Під час створення вправ для розвитку лексичних навичок Борщовецька В. Д. рекомендує спиратися на наступні вимоги: комунікативність вправ; умотивованість мовленнєвих дій студентів; новизна; створення навчально-комунікативних ситуацій трьох рівнів керованості (вправи з повним (жорстким), частковим та мінімальним керуванням), забезпечення студентів під час виконання вправ необхідними вербальними та невербальними опорами [3, с. 129].

Вправи для навчання студентів повинні відповідати наступним методичним вимогам: відповідності вправ цілям і завданням поетапного формування й удосконалення лексичних навичок, диференціації вправ з урахуванням методичної типології відібраної фахової лексики, визначення якісного складу вправ, їх кількісного співвідношення і послідовності, вмотивованості мовленнєвих дій студентів, новизни.

Після ознайомлення з думками вчених з питань формування лексичних навичок, їх видів та етапів розвитку можемо зробити висновок, що вправи з вивчення лексики мають містити завдання на роботу зі словосполученнями та реченнями. Створені вправи у нашому застосунку мають знайомити студента з новою для нього комунікативною ситуацією, де він має працювати з лексичними одиницями у реченні та у певному контексті [7].

Перед етапом використання мови у вправах має йти етап ознайомлення з запропонованими лексичними одиницями, тож у нашому додатку створено вікно «Знайомство», де студенти зможуть переглянути та ознайомитись з новими лексичними одиницями. Це допомагає їм краще запам'ятати слова та виконувати подальші вправи.

Рецептивні навички допомагають краще засвоїти слова, у той час як репродуктивні – використовувати вже засвоєну лексику. Оскільки ми засвоюємо нові слова за допомогою рідної мови, то ефективною вправою для додатку є «обрати правильний еквівалент», під час виконання якої студент має прочитати слово англійською та обрати український відповідник. Таким чином ми зможемо симулювати процес ознайомлення з новою лексикою та потім її використання.

За програмою з англійської мови для інститутів/факультетів іноземної філології [8, с. 4] метою навчання на другому курсі є розвиток навичок та вмінь в основних видах мовленнєвої діяльності, а саме: аудіюванні, читанні, мовленні та письмі на базі активного словникового запасу та засвоєного граматичного матеріалу.

Запропонована Програмою система навчання англійської мови є певною дидактичною системою, що складається з двох елементів: навчання під керівництвом викладача і самонавчання [8]. Ці підсистеми функціонують паралельно. Надійність системи забезпечується: її технологічністю; високим рівнем організації самонавчання; комплексним підходом до навчання всіх видів мовленнєвої діяльності; удосконаленням прийомів і методів навчання мовного матеріалу і мовленнєвої діяльності.

Створений нами мобільний застосунок допомагає саме у самостійній роботі з вивчення нових лексичних одиниць та у якісному навчанні.

Для формування лексичної компетенції студентів-філологів за результатами досліджень Амеліної С.М. ми впровадили наступні етапи:

- семантизація (ознайомлення з новим лексичним матеріалом);
- автоматизація (формування і первинне закріплення навичок використання лексичних одиниць);
- репродукція (удосконалення навичок та розвиток умінь використання засвоєних лексичних одиниць у різних видах мовленнєвої діяльності) [1, с. 134].

Також дослідниця зосереджує увагу на непрямому вивченні лексики, оскільки в такому випадку студент фокусується на іншому виді діяльності, наприклад, аудіюванні або читанні, і в цей час непомітно засвоює слова. Ми погоджуємось, що при формуванні лексичної компетенції студентів-філологів варто більше уваги приділяти непрямому шляху оволодіння лексикою. Саме тому робота зі створеним застосунком починається з етапу ознайомлення, де студент може передивитися нові запропоновані йому слова та словосполучення, прослухати як вони вимовляються та запам'ятати переклад. Тільки після цього він переходить до вправ та завдань на використання цих слів, це може бути завдання з необхідністю обрати правильний еквівалент, або розташувати слова у реченні у правильному порядку. У застосунок введено близько 500 лексичних одиниць, тобто понад 100 лексем до кожної з тем «Theatre», «Sport», «Choosing a Career», «Health».

Збереження мовного матеріалу в пам'яті є однією з основних проблем в оволодінні словниковим складом мови. За дослідженнями психологів в перші 12 годин після запам'ятовування забувається близько 60% матеріалу, потім процес забування іде значно нижчими темпами і через 6 днів пам'ятається приблизно 20% початкового матеріалу [4]. Тому для кращого його запам'ятовування рекомендується використовувати повторення в декілька етапів.

Ніколаєва С.Ю. стверджує, що кількість повторень слів протягом трьох місяців повинна бути від 15 до 20 для їх збереження в пам'яті з наступним використанням у рецептивному мовленні і розподілятися таким чином: «сім повторень протягом першого тижня; три повторення на другому тижні, три-чотири на четвертому тижні, а решта – з будь-яким інтервалом у часі» [10]. То ж використання застосунку стане у нагоді студентам не лише під час вивчення нової лексики в університеті, а й для регулярного її повторення як під час навчання, так і протягом всього життя.

Спираючись на напрацювання дослідників, вважаємо доцільною таку систематизацію вправ у мобільному застосунку:

- вправи з обранням правильного українського чи англійського еквіваленту;
- вправи з необхідністю вписати переклад запропонованих слів чи словосполучень;
- вправи з необхідністю вписати проговорений диктором текст чи слово;
- вправи з необхідністю обрати правильний малюнок до запропонованого до перекладу слова;
- вправи з необхідністю проговорити запропоноване слово іноземною мовою;
- вправи з необхідністю розташувати слова у правильному порядку;
- вправи з необхідністю сполучити частини іноземного словосполучення.

Для перевірки ефективності використання застосунку «Word Memorizer» ми провели наступні етапи роботи з застосунком для навчання лексики студентів другого курсу філологічного спрямування.

1. Підготовчий етап

- визначення цілей й завдань вправ з використанням мобільного додатку для формування лексичних навичок;
- розподіл слів з обраної теми за рівнем складності відповідно до шкали Загальноєвропейських рекомендацій [5, с.49-50];
- визначення критеріїв оцінювання;
- проведення діагностичного диктанту та оцінювання студентів.

2. Виконавчий етап

- консультація підгруп з приводу користування мобільним застосунком;
- ознайомлення з вправами та способом їх виконання у мобільному застосунку;
- контроль використання застосунку студентами.

3. Підсумковий етап

- проведення підготовки до другого контрольного тесту після користування мобільним застосунком;
- розподіл підгруп за видами роботи, що вони виконуватимуть;
- проведення другого контролю (диктанту або контрольної роботи);
- оцінювання робіт студентів;
- аналіз отриманих результатів.

Такі етапи залучення вправ для формування лексичних навичок завдяки мобільним застосункам дозволяють студентам належним чином опанувати нові лексичні одиниці.

Використання авторського мобільного застосунку показало його беззаперечну ефективність у вивченні англомовної лексики. Про це говорять результати апробації, що була проведена протягом асистентської практики (у листопаді 2019 року). У результаті контрольного тестування студенти, що використовували створений застосунок, надали 81% (240-а група) та 89% (241-а група) правильних відповідей, у той час як студенти, що не використовували застосунок – 57% (240-б група) та 74,5% (241-б група) правильних відповідей. Підсумувавши результати, ми вираховали, що студенти експериментальних груп показали відповідно на 24% та 14,5% кращий результат.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Авторський мобільний застосунок «Word Memorizer» без сумніву є ефективним засобом вивчення англомовної лексики як під час самостійної роботи студентів, так і під час аудиторної роботи. Проте, для розробки мобільного застосунку потрібно вивчити мови програмування, а це означає, що до цього процесу необхідно залучати фахівців з цієї галузі. Викладачі та студенти самостійно без знань основ програмування не в змозі створити мобільний застосунок, вони лише можуть ввести свої корективи у вже існуючий, наприклад, створити свій словник. Тому перед викладачами і студентами стоїть необхідність пошуку такого застосунку, який би дозволяв студенту і викладачу створювати власноруч свою індивідуальну програму з вивчення лексики, комунікативні вправи, тести, тощо.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Амеліна, С.М., 2006. *Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України*, Київ: Гете-інститут, Ленвіт.
2. Бондаренко, В., 2017. Мобільні застосунки як засіб комунікації в суспільстві знань: освітній аспект. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського: зб. наук. пр. НАН України*, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Асоц. б-к України, Київ, 48, 576-590.
3. Борщовецька В.Д., 2004. Навчання студентів-економістів англійської фахової лексики: *дис... канд. пед. наук: 13.00.02. Київський національний лінгвістичний ун-т*, Київ, 286.
4. *Загальна психологія: Підручник / О.В. Скрипченко, Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук та ін.*, Київ: Либідь, 2005, 464.
5. *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. 2003. Наук. ред. укр. видання доктор пед. наук, проф. Ніколаєва С.Ю.; пер. з англ. Шерстюк О.М., Київ: Ленвіт, 273.
6. Зубенко, Т.В., 2019. Авторська технологія аудіювання у навчанні дорослих словникового складу англійської мови. *Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Серія «Педагогіка»*, Переяслав-Хмельницький (Київська область): Домбровська Я.М., 30., 36-46. doi:10.31470/2309-15-17-2019-2-36-46.

7. Панкратов, Ю.А., 2020. Формування англомовних лексичних навичок у студентів другого курсу філологічних спеціальностей засобами додатків до мобільних пристроїв. Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Рукопис магістерської дисертації, Миколаїв.
8. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання), 2001. Проект / Колектив авт.: С.Ю. Ніколаєва, М.І. Соловей (керівники), Ю.В. Головач та ін., Київ: Нова Книга.
9. Семеріков, С.О., 2009. Теоретико-методичні основи фундаменталізації навчання інформатичних дисциплін у вищих навчальних закладах: дис. д-ра пед. наук: 13.00.02 Теорія та методика навчання (інформатика). Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова, Київ, 536.
10. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія / С.Ю. Ніколаєва, Г.Е. Борецька, Н.В. Майєр, О.М. Устименко, В.В. Черниш та інші; за ред. С.Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І.Ф. Соболевої, Київ: Ленвіт. 2015, 444.

THE USE OF THE AUTHOR'S MOBILE APPLICATION IN THE FORMATION OF STUDENTS' ENGLISH LEXICAL SKILLS

Tetiana V. Zubenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of English Philology
Petro Mohyla Black Sea National University
Mykolaiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4524-8563>
zubenko47@gmail.com

Yurii A. Pankratov,

Master of Philology, English teacher online, copywriter
Mykolaiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5064-6243>
yurwtradio@gmail.com

Dmytro S. Lebid,

Bachelor, programmer of Unity
Mykolaiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8121-6687>
casteful@gmail.com

Abstract. The abstract deals with the issues of creating and using the author's mobile application "Word Memorizer" according to the requirements of the English Language Program for universities / faculties of foreign philology for second-year students majored in philology on such topics as "Theater", "Sport", "Choosing a Career" and

“Health”. The stages and methods of mastering English vocabulary by students of higher education establishments majoring in philology were analyzed, the features of mobile applications that help learn new words and the types of exercises and tasks they include were considered. The authors substantiated their choice of exercises for the author's mobile application "Word Memorizer". About 500 lexical items (more than 100 words for each of the topics) were introduced into the application. To form the lexical competence of students majoring in philology the following stages of work with vocabulary were introduced: semantization (acquaintance with new words); automation (formation and initial consolidation of skills of using lexical units); reproduction (improvement and development of skills of using mastered lexical units in different types of speech activity). To test the effectiveness of the application its approbation was conducted in order to form lexical skills of students on the mentioned above topics. The approbation was carried out in three stages: 1) preparatory, 2) executive, 3) final. At the first stage, the words were divided according to the level of difficulty according to the scale of the Common European Framework of References, the goals and objectives of the exercises. The evaluation criteria were defined, and a diagnostic dictation was performed. At the second stage, the application was used and students were consulted. At the third stage, a control test was conducted and the results of the study were summed up. The article also presents the results of testing the use of the aforementioned application by second-year students majoring in "English language and literature".

Keywords: mobile application; English lexical skills; mobile learning; English vocabulary; lexical item.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Amelina, S.M., 2006. *Ramkova prohrama z nimetskoj movy dlia profesiinoho spilkuvannia dlia vyshchych navchalnykh zakladiv Ukrainy* [Framework program in German for professional communication for higher education institutions of Ukraine], Kyiv: Hete-instytut, Lenvit.
2. Bondarenko, V., 2017. Mobilni zastosunky yak zasib komunikatsii v suspilstvi znan: osvittii aspekt [Mobile applications as a means of communication in the knowledge society: educational aspect]. *Nauk. pr. Nats. b-ky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho: zb. nauk. pr.*, NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V.I. Vernadskoho, Asots. b-k Ukrainy, Kyiv, 48., 576-590.
3. Borshchovetska V.D., 2004. Navchannia studentiv-ekonomistiv anhliiskoi fakhovoi leksyky [Teaching students-economists of English professional vocabulary]: *dys... kand. ped. nauk: 13.00.02, Kyivskiy natsionalnyi linhvistychnyi un-t, Kyiv, 286.*

4. *Zahalna psyhohiia*. Pidruchnyk, 2005 / O.V. Skrypchenko, L.V. Volynska, Z.V. Ohorodniichuk ta in., Kyiv: Lybid', 464.
5. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia, 2003 [Common European Framework of reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment], Nauk. red. ukr. vydannia doktor ped. nauk, prof. Nikolaieva S.Iu.; per. z anhli. Sherstiuk O.M., Kyiv: Lenvit, 273.
6. Zubenko, T.V., 2019. Avtorska tekhnolohiia audiiuvannia u navchanni doroslykh slovnykovoho skladu anhliiskoi movy [The use of author technology of listening comprehension in teaching adults English vocabulary]. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia : zbirnyk naukovykh prats. Seriia «Pedahohika»*. Pereiaslav-Khmelnitskyi (Kyivska oblast): Dombrovska Ya.M., 30, 36-46.
7. Pankratov, Yu. A., 2020. Formuvannia anhlomovnykh leksychnykh navychok u studentiv drugoho kursu filolohichnykh spetsialnostei zasobamy dodatkov do mobilnykh prystroiv [Formation of English-speaking lexical skills in the second-year students majored in philology by means of applications to mobile devices]. Chornomorskyi natsionalnyi universytet imeni Petra Mohyly, *Rukopys mahisterskoi dysertatsii*, Mykolaiv.
8. *Prohrama z anhliiskoi movy dlia universytetiv / instytutiv (piatyrichnyi kurs navchannia)*, 2001 [Curriculum for English Language development in universities and institutes. Draft 2] Proekt / Kolektyv avt.: S.Iu. Nikolaieva, M.I. Solovei (kerivnyky), Yu.V. Holovach ta in., Kyiv: Nova Knyha.
9. Semerikov, S.O., 2009. Teoretyko-metodychni osnovy fundamentalizatsii navchannia informatychnykh dystsyplin u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Theoretical and methodological bases of fundamentalization of teaching computer science disciplines in higher educational institutions]. Ph.D. Thesis: Teoriia ta metodyka navchannia (informatyka). Natsionalnyi pedahohichnyi un-t im. M.P. Drahomanova, Kyiv, 536.
10. Suchasni tekhnolohii navchannia inosemnykh mov i kultur u zahalnoosvitnikh i vyschikh navchalnykh zakladakh, 2015 [Modern technologies in teaching foreign languages and cultures in comprehensive schools and higher education establishments]. Kolektyvna monohrafiia / S.Y. Nikolaieva, H.Y. Boretska, N.V. Maiier, O.M. Ustymenko, V.V. Chernysh ta inshi; za red. S.Y. Nikolaievoi, tekhn. red. I.F. Sobolievoi, Kyiv: Lenvit, 444.